

SZŐLŐTERMESZTÉS ÉS BORGAZDÁLKODÁS

- Az első írásos emlék a magyar bortermelésről az államalapítás korára datálódik: 1042 Abasár (Saár) borvidéke.
- Hazánk területe az európai bortermelő övezet északi határa.
- A bortermelők hegyközségi szervezetek föderatív rendszerébe tömörülnek: hegyközségek (105), hegyközségi tanácsok (22), Hegyközségek Nemzeti Tanácsa.
- Telepítés, kivágás csak a hegybíró által kiadott engedéllyel lehetséges.
- A magyar bortermelés számokban (2013):
 - 22 borvidék;
 - 63 830 hektár szőlőtermő terület;
 - 2,663 millió hektoliter seprős bor.
- A borászati termékek eredet-megjelölése (479/2008 EK rendelet és 607/2009 bizottsági rendelet):
 - oltalom alatt álló eredet-megjelölésű (OEM);
 - oltalom alatt álló földrajzi jelölésű (OFJ);
 - földrajzi jelzés nélküli (FN)
- A hazai borászati termékek közül 30 OEM és 5 OFJ került be a közösségi adatbázisba.

A Kormány [T/4856.](#) számú törvényjavaslata a szőlőtermesztésről és a borgazdálkodásról szóló 2004. évi XVIII., a hegyközségekről szóló 2012. évi CCXIX., és a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvényeket módosítja az uniós jogszabályi változásokkal összhangban.

A KSH [2009. évi.](#) a [357/79/EGK rendeletnek](#) megfelelő összeírásának adatai szerint az országos bruttó szőlőterület a 22 borvidék összterületéből és az ezen kívül eső szőlőültetvényekből áll.

1. táblázat: Szőlőültetvények bruttó területe, 1000 hektár

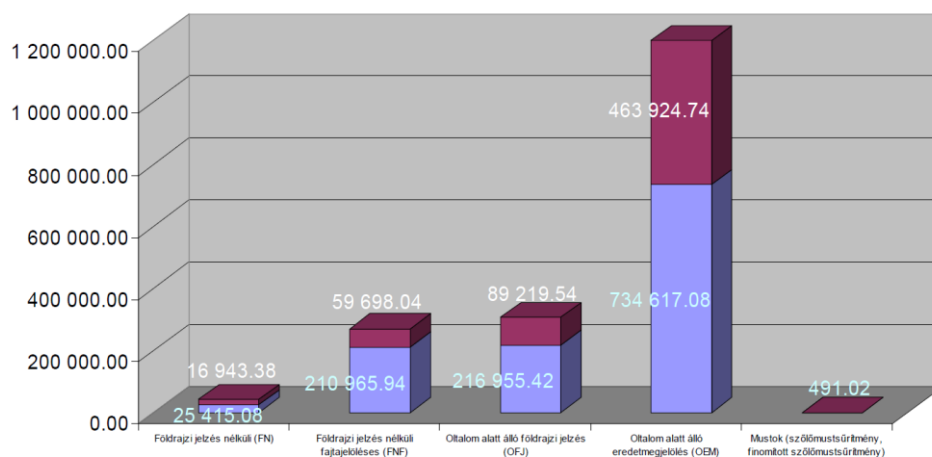
	2001	2009	2010	2014
Összes borvidék	78,6	76,4	n.a.	n.a.
Egyéb ültetvények	12,7	7,1	n.a.	n.a.
Bruttó szőlőterület	91,4	83,5	73,9	73,1

Forrás: KSH, [2009;2010-2014](#)

2001-2010 között a bruttó terület közel 20 százalékot csökkent (1. táblázat), míg 2010 óta stagnál. Ennek hátterében az állhat, hogy a kívül eső, gyakran nem művelt területek csökkentek (kivágások), a hegyközségek területalapú szervezeti rendszerének szigorításával (nyomonkövethetőség, minőségi bortermelés) a borvidékek kitisztultak.

A Hegyközségi Nemzeti Tanács ([HNT](#)) adatbázisa (HEGYIR) szerint [2013. végén](#) a borvidékeken megművelt szőlőterületek nagysága **63 830 hektár** volt, és legnagyobb területtel (20 ezer ha) a Kunsági rendelkezett. 2010-2013 között az összterület 13,87 százalékát újratelepítették.

Magyarország 2012. évi bortermése termékkategóriáinként (hl)



Forrás: [HNT](#)

■ Fehér ■ Vörös+rozé

A [bortermelői adatok alapján](#) a **fehérszőlő aránya 67, a kékszőlőé 33% volt**. A 386 000 tonna leszűretelt szőlőmennyiségből **2,663 millió hektoliter seprős bort készítettek**, és a borexport mennyisége 700 ezer hektoliter, az importé mintegy 500 ezer körüli alakult, tehát a pozitív szaldó jellemezte a piacot (HNT [2012. évi](#) statisztika).

Az **Európai Unióban a szőlőültetvények** nagysága meghaladja a 3,2 millió hektárt (2013), amelynek közel 75 százalékát a francia, spanyol és olasz területek adják.

JOGSZABÁLYI HÁTTÉR

A **szőlőtermesztésről és borgazdálkodásról** szóló [2004. évi XVIII. törvény](#) keret jelleggel határozza meg a borszőlő telepítését, művelését, kivágását, a borászati termékek előállítását, nyilvántartását, forgalmazását, továbbá az ágazatokhoz kapcsolódó szakigazgatási feladatokat és hatásköröket.

A bortörvény értelmében a **borvidék** „*olyan termőhelyek összessége, amely több település közigazgatási területére kiterjedően hasonló éghajlati, domborzati, talajtani adottságokkal, jellemző fajtaösszetételű és művelésű ültetvényekkel, sajátos szőlő- és bortermelési hagyományokkal rendelkezik, és amelyről sajátos jellegű borászati termékek származnak.*”

(2.§ (4.))

A [127/2009 \(IX. 29.\) FVM rendelet](#) meghatározza a 22 közismert [borvidéket](#) (pl. Tokaji, Villányi, Badacsonyi) és az ezzel azonos borjogi státuszú, védett eredetű borok körzeteit, amely öt nagy borrégiót alkot (pl. Balaton).

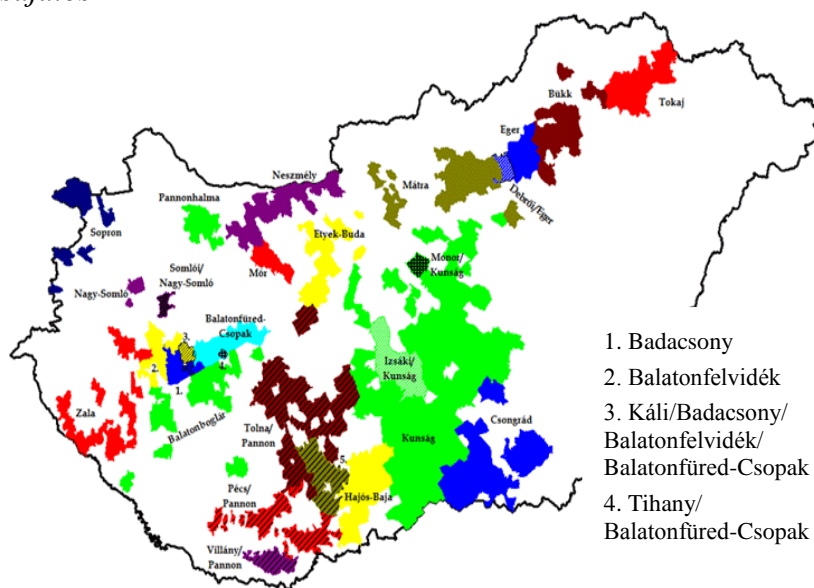
Az EU új bortörvénye ([479/2008/EK rendelet](#)) értelmében egységesen „**Oltalom alatt álló Eredet-Megjelölésű**” (OEM) és az „**Oltalom alatt álló Földrajzi Jelölésű**” (OFJ) [körzeteket](#) kell kialakítani (1. ábra).

Az [OFJ térkép](#) korábban a tájbor kategóriához hasonló, de attól jogi, technológiai és piaci szerepüket illetően is eltérő körzeteket jelent (pl. Zempléni, Felső-Magyarországi).

A **védjegyek és a földrajzi árujelzők** oltalmáról szóló [1997. évi XI. törvény](#) a borászati termékek megjelölését is szabályozta.

A **hegyközségekről** szóló [2012. évi CCXIX. törvény](#); létrehozta a köztestületként működő **hegyközségi szervezetek** háromszintű, föderatív elven épülő rendszerét, meghatározta ezek működését, feladatát, az azok ellátásához szükséges jogosítványokat.

A rendszer alapegységei a [hegyközségek](#) (105 db), amelyeket a működési területén tevékenykedő szőlészeti és borászati termelők alkotják, kötelező tagságuk révén. Céljuk a közös érdekek előmozdítása, valamint az előállított termékek származás-, minőség- és eredetvédelme. Feladataik önkormányzati jellegűből adódó, és az államtól átvett közigazgatási feladatok elvégzése. A tagok jogai közül a terméséről szóló **származási bizonyítvány** megszerzését, míg a kötelezettség oldalán a kötelező **hegyközségi járulék** fizetését célszerű kiemelni. A szervezet legfelsőbb önkormányzati testülete a tagok összességéből álló közgyűlés, amelyet évente legalább egyszer megtartanak.



1. ábra: „Oltalom alatt álló Eredet Megjelölésű” (OEM) borvidékek 2012-ben Forrás: [Országos OEM-térkép](#)

Második lépcsőt a [hegyközségi tanácsok](#) (22 db) adják, feladatuk elsősorban az egy borvidékbe tartozó hegyközségek összefogása. A tanácsot a hegyközségek választott szőlész és borász küldöttei alkotják, akik két szekcióban dolgoznak. Legfontosabb feladata; a borvidéki termék-leírásokkal kapcsolatos feladatok ellátása, a rendtartás megalkotása és megőrzése, továbbá a borvidék közép- és hosszú távú stratégiájának kidolgozása.

Országos szinten a hegyközségeket a tanácsok egy szőlészeti és egy borászati küldötteiből álló Hegyközségek Nemzeti Tanácsa, [HNT](#) (44 fő) képviseli. A HNT érdekvédelmi és közigazgatási feladatokat lát el, például részt vesz ágazatot érintő döntések előkészítésében, illetve az újratelepítési jogtartalékba helyezett újratelepítési jogokat kezeli (2015. XII.31-ig). 2014-ben a [2012. évi CXXVIII. törvény](#) alapján a HNT [szakmaközi szervezeti elismerést](#) kapott.

Az **eredetvédelemre** vonatkozó rendeletek:

- [178/2009. \(IX. 4.\) Korm. rendelet](#) a borászati termékek eredet-megjelöléséről és ellenőrzéséről;
- [127/2009. \(IX. 29.\) FVM rendelet](#) a szőlészeti és a borászati adatszolgáltatás, valamint a származási bizonyítványok kiadásának rendjéről, továbbá a borászati termékek előállításáról, forgalomba hozataláról és jelöléséről;
- [30/2014. \(XII.5.\) FM rendelet](#) az egyes földrajzi jelzés nélküli borászati termékek nyomon követhetőségének javításáról és az ellenőrzési díjról.

EU JOGSZABÁLYI HÁTTÉR

- [1993/1999/EK rendelet](#) a borpiaci rendtartásáról;
- [479/2008/EK rendelet](#) az OEM, OFJ FN jelölések, és a hagyományos kifejezések használatáról, címkézésről és kiszerelésről;
- [1308/2013/EK rendelet](#) a mezőgazdasági termékpiacok közös szervezéséről.

- [436/2009/EK bizottsági rendelet](#) a szőlőka-taszterről és a kötelező nyilvántartásokról.

BORÁSZATI TERMÉKEK EREDET-MEGJELÖLÉSE

A nemzetközi borpiacokon megjelenő [újvilági márkaborok](#) növekvő kereslete szükségessé tette az EU borpiaci reformját az egységes **eredetvédelmi szabályozás** terén. Ennek kiemelt célja a borfogyasztók számára elősegíteni a tudatos vásárlást a származást és a minőséget kifejező borcímkék eszközével.

Az EU szabályozás eredményeképpen hazánkban több korábbi elnevezés megszűnt. Helyettük a [479/2008/EK](#) rendelethez kapcsolódó [607/2009/EK](#) bizottsági rendelet alapján a következő [minősítési kategóriákat](#) vezették be:

- **az oltalom alatt álló eredet-megjelöléssel ellátott bor (OEM)** kizárólag a lehatárolt földrajzi területen termelt és feldolgozott szőlőből készülhet, amely minimum 9 % vol természetes alkoholtartalmú. A maximális megengedett terméshozam 100 hl/ha seprős bor. *(korábbi minőségi és eredetvédett bor)*
- **oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott bor (OFJ bor)** legalább 85 %-ban a földrajzi területen termelt, ott feldolgozott szőlőből készül, amely legalább minimum 8 % vol természetes alkoholtartalmú. A maximális megengedett terméshozam 120 hl/ha seprős bor *(korábbi tájborok)*.
- **földrajzi jelzés nélküli bor (FN)** az ország bármely szőlőterületéről származhat, fajtamegkötés és hozamkorlát nélkül előállítható, alkoholtartalma min. 7,5%. Címkéjén földrajzi megjelölés nem jeleníthető meg *(korábbi asztali bor)*.

A földrajzi név feltüntetésének alapvető feltétele lett a részletes **termék-leírás** megléte, amelyet a tagállamoknak 2011 végéig be kellett nyújtani az EU Bizottság felé. A közös piacon oltalomban részesülő borokról létrehozták az [E-Bacchus](#) egységes adatbázisát, amely tartalmazza azon nem uniós országokból

származó borokat is, amelyekkel kétoldalú borkereskedelmi megállapodást kötöttek.

A hazai termékleírások a Vidékfejlesztési Minisztérium (VM) [szakportálján](#) olvashatóak, eddig **30 OEM** és **5 OFJ** került be a közösségi adatbázisba.

A [2013. évi CCL. törvény](#) kiegészítette a bortörvényt a nem eredetvédett termékekre vonatkozóan „védett eredetű” kifejezéssel, amely az OEM-mel egyenértékű kifejezésként használható; bor, pezsgő, gyöngyözőbor stb. esetén. Meghagyta a tájbor kifejezést, vagy kitér arra is, hogy a tokaji borkülönlegesség, az egri bikavér kizárólag OEM-mel rendelkező bortípus lehet.

A Bizottság [664/2014/EU](#) felhatalmazáson alapuló rendelete a mezőgazdasági termékek származásra vonatkozó szabályait egészítette ki, és létrehozta az egységes szimbólumokat.



Az „oltalom alatt álló eredet-megjelölés” uniós szimbóluma



Az „oltalom alatt álló földrajzi jelzés” uniós szimbóluma

A SZAKTERÜLET HIVATALOS SZERVEZETEI

Az ágazatok szabályozásáért legfelső szinten az VM felel. A bor és egyéb borászati termékek előállításával, kezelésével és forgalomba hozatalával kapcsolatos állami, hatósági és egyéb szakfeladatokat a **NÉBIH Borászati és Alkoholos Italok Igazgatósága** látja el az ország egész területén.

A Kormány a borászati termékek eredetvédelmének érdekében [1372/2013. \(VI. 27.\) Korm. határozattal](#) létrehozta a **Bor Eredetvédelmi Tanácsot (BET)**. Az FM munkáját elősegítő konzultatív testület az OEM, OFJ jelzések és a hagyományos kifejezések használatáról rendelkezik javaslattevő joggal.

A **Magyar Bor Akadémia**, a magyar borok ügyének képviselője céljából létrejött (1992) társadalmi szervezet, amely a két szakterület rangos és elismert tudományos és gazdasági élet képviselőiből áll.

Források:

- [2004. évi XVIII. törvény](#) a szőlőtermesztésről és borgazdálkodásról
- [2012. évi CCXIX. törvény](#) a hegyközségekről
- Szőlő és Bor Nemzetközi Szövetsége: <http://www.oiv.int/oiv/cms/index?lang=en>
- Magyarországi Borrendek Országos Szövetsége: <http://www.borrend.hu/>
- Sztanév Bertalan a hegyközségi törvényről cikksorozat: <http://www.boraszportal.hu/cimkek/hegykozsegi-torveny-1013>
- EU-s jogszabályok: <https://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/obi/jogszabalyok/eujogszabalyok>
- Borászati szervezetek és szövetségek gyűjtőlapja: http://bor.wyw.hu/Szervezetek_Szovetsegek/
- [Bormarketing munkát támogató piackutatás a magyar borpiacon](#) (2013): Budapest, Bormarketing Műhely Nonprofit Kft
- [Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Borászati és Alkoholos Italok Igazgatósága](#)

Készítette: Dr. Szabó Andrea
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu



ORSZÁGGYŰLÉS HIVATALA KKI

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486